

6. Мішина Н.В. Громадянське суспільство у полісекторних моделях суспільства. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2018. Т. XXII. С. 85–92.

7. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. Т. XXIII. С. 84–91.

8. Волкова Д.Є. Конституційне законодавство про громадські організації: стан та перспективи гармонізації з європейськими стандартами : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 217 с.

9. Волкова Д.Є. Міжнародні стандарти про внутрішню структуру громадських організацій. *Юридичний вісник*. 2012. № 1. С. 71–77.

Єпіков В.І.

курсант,

Київський факультет

Національної академії Національної Гвардії України

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

З початком анексії Росією Криму та подальшого збройного вторгнення на Донбас, у геометричній прогресії росте число вимушених переселенців, які змушені мігрувати по всій країні та за її межі.

Разом з цим фіксується ряд порушень відносно прав переселенців, таких як труднощі у відновленні втрачених документів, забезпечення та деколи навіть і доступу до житла, захисту особистих прав та свобод, здобуття засобів до існування, реалізація виборчих прав, доступу до певної інформації та особливо гостро стає питання довготривалого прийняття рішень.

Звертаючись до норм міжнародного права, забезпечення захисту прав та потреб внутрішньо-переміщених осіб є обов'язком держави [7].

Тож і проблема соціально-правового забезпечення внутрішньо-переміщених осіб (далі по тексті – ВПО) є наслідком незадовільної роботи як парламенту, соціально-правових інститутів так і інших органів функціями та завданнями яких є забезпечення правових і

соціальних гарантій, реалізація конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб громадян відповідно до їх соціального статусу, підтримання соціальної стабільності переселенців.

Для більшого висвітлення масштабу проблеми ми звернемось до статистичних цифр, так, за даними органів соціального захисту населення – понад 1 мільйон 780 тисяч жителів Донецької і Луганської областей, а також Криму стали переселенцями всередині країни. З початку 2016 року переселенцям та прирівняним до них осіб було виплачено понад 2 934 630 тис. гривень. Понад 60% від загальної кількості переселенців є діти та особи похилого віку [2].

Політика влади України стосовно стабілізації регіону та взагалі ситуації в цілому є досить байдужою.

Дивлячись на стан забезпечення соціальних прав і свобод внутрішньо-переміщених осіб в Україні можна виділити основні проблеми у цьому аспекті:

- соціально-економічні труднощі;
- свобода пересування;
- реалізація політичних прав;
- житлове питання.

Нарахування соціальних виплат ВПО починаючи з першої половини 2016 року починає періодично зупинятись через скасування виданих їм довідок про взяття на облік. Інструментом цього явища слугував лист «Про посилення контролю за виплатами» № 672/0/10-16/081 від 16.02.2016, в якому Управлінню праці і соціального захисту населення доручалось посилити контроль за процедурою взяття на облік внутрішньо-переміщених осіб [6].

До речі, саме через вищезазначений лист, осіб, що проживають на тимчасово невідконтрольній території України було масово знято з обліку переселенців без попередження та письмового рішення без обґрунтування підстав такого виключення.

Як логічний зв'язок, переселенцям були призупинені всі соціальні виплати та пенсії, бо відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про здійснення соціальних виплат особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції» № 637 від 5 листопада 2014 року,

соціальні виплати та пенсії безпосередньо залежать від чинності в особи довідки про взяття її на облік ВПО [2].

Питання свободи пересування ВПО на території Донбасу залишається досить обмеженим саме через небажання прикордонників України та співробітників прикордонної служби ДНР забезпечити достатнє оснащення пропускних пунктів. Наразі офіційно існує 6 коридорів перетину лінії розмежування: 4 в Донецькій та 2 в Луганській областях, кожен з яких має проблеми черги, які можуть коливатися від 1 до 20 годин, через це не одноразово фіксувалися летальні випадки людей, яким ставало погано у черзі.

Навіть з перебігом п'яти років війни є гостра необхідність в удосконаленні пропускної системи на пунктах пропуску [3].

На кінець 2019 року майже 4% українських виборців залишаються без можливості реалізації виборчого права – про це повідомила виконавчий директор Громадського холдингу «Група Впливу» Тетяна Дурнєва. Тому, відсутність механізму реалізації виборчих прав ВПО на пряму суперечить основоположним правовим принципам держави-члену Європейського союзу [4].

3 2015 року в Верховній Раді України знаходиться три законопроекти, які в деякій мірі пропонують вирішити проблему реалізації виборчого права переселенців. Так, зокрема, законопроект 2501а – передбачає можливість голосування ВПО шляхом тимчасової зміни місця голосування без зміни виборчої адреси. Інші альтернативні законопроекти 2501а-1 та 2501а-2 пропонують забезпечити реалізацію виборчого права переселенців у виборах шляхом зміни виборчої адреси, однак у різний спосіб [2].

На сьогоднішній день ніяких зрушень та змін не відбулось. Поточна ситуація порушує не тільки права громадянина на участь в управлінні державними справами, а й принцип недискримінації.

Відповідно до п. 1 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», обов'язок забезпечити внутрішніх переселенців безоплатним тимчасовим житлом, за умови сплати за комунальні послуги, лягає на органи державної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти приватного права [1].

Станом на поточний рік у місцях компактного проживання, тобто у гуртожитках, приміщеннях житлового фонду, санаторіях, базах відпочинку проживає 6 518 осіб, що становить 0,38% від загальної кількості зареєстрованих ВПО в Україні. Тобто, забезпечення житлом переселенців є проблемою, вирішення якої є пріоритетом самих переселенців.

Нагадаємо, що місця компактного проживання – це, в першу чергу, тимчасове житло, на яке, в якості соціальної допомоги малозабезпеченим категоріям громадянам надається право користування, тобто, воно не є приватною власністю [5].

Умови життєдіяльності в місцях компактного проживання залишаються незадовільними, термін експлуатації житлових приміщень в більшості випадків закінчився та (або) потребує капітального ремонту. Вище зазначений відсоток дітей та людей похилого віку зумовлює специфічні потреби даної категорії громадян до відповідних житлових умов.

Через відсутність чіткої загальнодержавної програми переселенці не можуть придбати житло [5].

На основі вищевикладеного, підсумовуємо означене питання.

Найбільшою проблемою, як з початку війни і до тепер, залишається галузь соціального забезпечення переселенців, скасування урядом їх довідок про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб значною мірою негативно вплинуло на фінансове положення зазначеної категорії.

Переміщення цивільних осіб на лінії розмежування є доволі проблематичним процесом, через небажання обох сторін у обладнанні та модернізації пропускної системи.

Виборче право громадян, дане Конституцією України, не реалізується у повній мірі через відсутність дієвого механізму його забезпечення відповідно до зазначеної категорії осіб.

Надання ж ВПО місць компактного проживання, які за своєю сутністю є не достатніми для нормальної життєдіяльності, є певною профанацією забезпечення житлом переселенців, аніж його реальним забезпеченням.

Логічним висновком впливає те, що на поточний час реалізація прав і свобод внутрішньо переміщених Україні залишається досить незадовільною.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
2. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеві вибори» (щодо забезпечення права голосу внутрішньо переміщеним особам). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56262
3. Права внутрішньо переміщених осіб: *Розділ підготовлений експертами благодійного фонду «Право на захист»*. URL: <https://helsinki.org.ua/prava-vnutrishno-peremischnykh-osib/>
4. У Києві обговорили проблему захисту політичних прав ВПО : *матеріали прес-конференції «Чи захищені політичні права переселенців?»*.
5. Про тимчасове житло для переселенців на Сумщині. URL: <https://gurt.org.ua/news/informator/57620/>
6. Колективне звернення громадських організацій та ініціатив щодо інформації про масове скасування довідок внутрішньо переміщених осіб. URL: <http://vpl.com.ua/uk/news/колективне-звернення-громадських-ор-2/>
7. Хрystова Г.О. Права людини внутрішньо переміщених осіб :зобов'язання держави та стандарти ради Європи. *Матеріали міжнародного круглого столу*. Київ, 2016. С. 17. URL: <https://gurt.org.ua/news/informator/35501/>